

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru o pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta šte. 5. — Rokopisni se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Ne zaprite reklamacije so poštno prosta.

Današnja številka obsega 10 strani in Gospodarske Novice.

O ptujskih Nemcih.

Bratje se med seboj najbolj poznajo. Zato je zanimivo izvedeti, kako Nemci sami sodijo o svojih ptujskih brateh. Izvemmo pa to iz govora, ki ga je imel dne 23. oktobra 1913 ptujski poslanec Malik v državnih zbornici. Opisoval je razmere med Nemci samimi v Ptujju. Samoumevno je, da nima naša stranka nič skupnega z vsenemškim Malikom, kar pa nas ne moti, da bi ne prinesli po tesnopisnem zapisniku poslanske zbornice nekaj odlomkov iz Malikovega govora, v katerem opisuje ptujške nemške razmere.

Strašili, njih krème in šnopsbutike.

O rodbini Strašilov, ki igra tudi v štajerčijanskem gibanju ptujškega okraja veliko vlogo, je Malik izpovedal:

„Tu imamo rodbino, katera razume, da vleče največjo korist iz svojih častnih in zaupnih mest in se bogati. Ta rodbina poseduje te-le koncesije: Ptuj, desni breg, gostilna „pri jeleni“; gostilna nekdanj Grile pri Sv. Roku; gostilna „Pri belem križu“; Ptuj, levi breg, gostilna, nekdanj pivovarna, Kolodvorska ulica; gostilna „Pri pivotoču“ v ulici Ogrska vrata; gostilna na lenti, prej Bruner; gostilna „Pri solncu“, Bavarska ulica; šnopsarija v ulici Ogrska vrata; nadalje po eno gostilno v Zetalah, v Mariboru in Građeu. — Gospodje, mislim, da je to prav lepo število koncesij in da je to zelo priljubljena rodbina. (Medklici.)“

Ornik in njegov sin.

„Toda s tem še ni končano, gospoda moja, ta družba zna skrbeti tudi za svojo bodočnost.

Tako bi se naj ob Dravi gradila velika elektrarna, dravska voda bi se naj izrabila. Dosedaj se je sin tega gospoda, tega, ki vse dela... (Poslanec Resel: Kako mu je ime?) Inženir Josip Ornik (Poslanec Resel: Vi menite očeta?) Ne, ampak sina. Oče je seveda tudi Ornik. Sin se je dosedaj udeleževal dela v narodno-obrambni družbi. Sedaj pa naenkrat nima več časa. Za ravnatelja te elektrarne je seveda določen Ptujčan in ta je mnogozaslужni, razumljivi sin svojega mnogozaslужnega, razumljivega očeta, ptujškega župana Ornika. In na ta način se nadaljuje.“

Letalni stroj.

(Profesor dr. Josip Demšar).

Atenskemu umetniku Dedalu je Minos, kralj na Kreti, naročil, naj mu sezida velikansko poslopje, labirint. Ko je bil labirint gotov, je dal kralj iz sovražstva do Atencev zapreti vanj Dedala in njegovega sina Ikarja. Atenca bi bila morala gladu umreti. Toda prebrisani umetnik si je dal pomagati. Ko je zidal labirint, je iz previdnosti napravil v zgornjem nadstropju skrivno okno, za katero Minos ni vedel. Sedaj pa naredi sebi in sinu peruti iz ptičjega perja in voska ter zleti skozi skrivno okno iz palače proti morju. — Mlademu Ikarju je bilo letanje po zraku neizmerno všeč. Dvigal se je vedno višje. Oče ga je opominjal, naj bo previden, toda zaman; sina se je polotila vesela razposajenost. Kar prileti Ikar preblizu soncu, na perutih se stopi vosek in neprevidni mladenič pade v morje ter utone. Dedal pa se srečno reši v Sicilijo.

Nekaj tisoč let po dogodkih, o katerih govori grška pravljica, so razni možje res začeli poizkušati, kako bi se dalo splavati po zraku. Tako so v 18. stoletju izdelali velikega ptiča, kateremu so dali ob straneh peruti iz pravega ptičjega perja. Ptič je bil tako velik, da je bilo v njem prostora za več mož, ki naj bi mahali s peruti. Vendar ptiča niso mogli spraviti kvišku; vsaj poročila, ki popisujejo ta čudoviti stvar, ne povedo o letanju ničesar. Proti koncu istega stoletja je z letanjem po zraku obujal veliko pozornost mlad francoski klučavničar Besmer. Za letanje se je posluževal dveh drog, ki sta imela na vsakem koncu po eno perut. Droga si je Besmer pridrtil na rame in ju je privezal tudi na noge. Mahal je pa s peruti tako, da je ob istem času dvignil levi prednji ter desni zadnji del drog in narobe. Tako

Blanke, Ornikov zet.

„In potem se še pridružuje drugi član te (Ornikove) rodbine, na primer gospod zet Blanke; ta izdeluje za šole, zavode, hranilnico in za občino tiskovine za velikanske cene, za cene, o katerih se je govorilo že tudi v časnikih. V socialno-demokratskem časniku „Arbeiterwille“ se nahaja n. pr. sledeče vprašanje na Ornika:

Ali je res, da Vaš zet, občinski oče Blanke, prodaja za mestne šole vse knjige in učila in nadalje vse tiskovine za občino, in sicer tako drago, da je tiskovin več kot treba, torej v izobilju, na razpolago (Čujte, čujte!) To so tako majhni spomini. Toda ne samo v nasprotnih listih se tako piše, temveč tudi v narodnih. Tukaj imamo narodni list z dne 24. februarja 1912, v katerem stoji (se čita):

„Dne 13. februarja je izšel v založbi njegovega (Ornikovega) zeta Blanke letak, — mimogrede bodi omenjeno, da je Blanke edini prodajalec za neverjetno visoke cene vseh tiskovin in papirnih potrebščin za občino, za šole, zavode, plinaro, žago, pralnico, hranilnico — v katerem je vse polno surovega zmerjanja in napihnjenega govorjenja, a kajpada nobenega stvarnega odgovora na očitke, ki so se dvignili proti občinski upravi.“

Tako govori in sodi Nemeec o ptujskih Nemcih! To torej ni „farška“ ali „prvaška“ sodba, ampak prava in pravceta nemška sodba. Štajerčijanci dajo veliko na vse, kar je nemškega, naj si torej tudi to nemško sodbo o svojih voditeljih stranijo za ogledalom.

Državni zbor.

Pretekli teden je poslanska zbornica samo dva dni, sredo in četrtek, zborovala. Potem pa je prekinila svoja posvetovanja do torka, 11. t. m. do 3. ure popoldne. To se je zgodilo na izrečno željo Rusinov in Poljakov, katerih voditelji so se peljali v Lvov, da se tam s svojimi tovariši deželnimi poslanci in s cesarskim namestnikom nadalje pogajajo zaradi novega volilnega reda.

Težava pogajanj ne obstoji v razmerju do Rusinov, ampak poljske stranke same se ne morejo zediniti, kak volilni red bi predložili Rusinom. Liberalna skupina poljskih strank, to je liberalno-demokratska (voditelj dr. Leo), krakovsko-konzervativna (German) in liberalno-ljudska stranka (Stapinski), hoče

židovskim volilec na škodo krščanskih zasigurati v volilnem redu več poslancev, krščanska skupina pa, obstoječa iz samostalne stranke (voditelj dr. Kozlovski), iz centroma (Abrahamovič) in ljudske zveze (dr. Glombinski) pa se temu z vso silo upira. Na svoji strani ima krščanska stranka šole in večino poslancev, liberalna pa močnejše kričače in neštevilno židovskih časnikov. Dosedaj, ko to pišemo, se obe skupini poljskih strank še nista mogli zediniti.

Vse se vpraša, kaj bo, ako se v Galiciji ne doseže sporazumljenje med Poljaki samimi in na podlagi tega med Poljaki in Rusini? Potem so Rusini primorani, da v državnem zboru obstruirajo dalje. To je jasno. Vlada bo pa na to s pomočjo večinskih strank skušala streti rusinsko obstrukcijo. Ako se ji to ne posreči ali ako sploh ne zaupa, da so večinske stranke za kaj takega sposobne, potem bo zatvorila poslansko zbornico in bo do gotovega časa vladala s pomočjo proslulega § 14 sama dalje.

Zgodi se pa lahko tudi drugače. Ni izključeno, da se postavi vlada ob stran Rusinov proti Poljakom. Med letošnjimi balkanskimi nemiri se je namreč veliko sanjalo na Poljskem o obnovitvi starega poljskega kraljestva. To se jim je na visokem mestu zelo zamerilo, dočim so bili visoki in merodajni gospodje z Rusini zelo zadovoljni, ker so Rusini nespravljivi sovražniki Rusov in ruskega carstva ter vsled tega udani Avstriji kakor malokateri drug narod. Ako torej vlada potegne z Rusini v slučaju, da se ne doseže sporazumljenje, potem bo rekla vlada Rusinom: Bodite mi v državnem zboru pridni in mirni, pustite mi moj davčni načrt, zato pa vam razbijem po češkem uzorcem samoupravo Galicije; razpostavila bom deželni zbor in deželni odbor, upostavila vladno komisijo in na čelu te komisije ne civilnega, ampak vojaškega cesarskega namestnika, generala!

Mogoče je torej, da se doseže sporazumljenje. Potem je vse dobro. Če se to ne zgodi, pa je to-le mogoče: ali se stere rusinska obstrukcija v zbornici, potem gre mlin naprej; ali se ne stere ali noče streti, potem se mlin zapre; ali pa se kaznuje nepokorne Poljake, potem bo državni zbor zboroval naprej, v Galicijo pa pride — general. S tem so naši čitatelji na bodoče dogodke za vse slučaje pripravljeni.

Ponavljamo pa, da vse te zmešnjave in težave izvirajo iz tega, ker v Avstriji nasproti majhnim narodom ni pravice. Vsem narodom enakopravnost in v Avstriji bo mir in red.

sicer o vseh vetrovnih zakonih izvrstno poučen, ki pa še nikdar ni vodil ladje. Da more kdo spretno in varno voditi ladjo, za to mu je treba primernih priprav, ravno tako mu je pa treba tudi dolgotrajne vaje, da brez posebnega premišljevanja že kar čuti, kdaj ni vse v redu. Tudi pri drsanju je nekaj podobnega. Z drsalicami iti po ledu ni nič posebnega, mala umetnost pa je že, vsak hip se zdaj in zdaj tako gibati, da ostane telo v ravnotežju. Te spretnosti človek ne dobi s samim opazovanjem; treba mu je za to vstrajne vaje. In tukaj je glede letanja po zraku največja težava. Ptiči se vzdržijo v zraku, ker imajo izvrstno razvit čut za ravnotežje; ta čut si more človek pridobiti le z vajo, vaditi se pa skoro ne more začeti v letanju, če že ne zna vsak hip ohraniti ravnotežja. Da bi torej človek mogel začeti letati po zraku, bi moral to takorekoč že znati.

Prve težave pri letanju po zraku je precej uspešno premagal berlinski inženir Lilienthal. Napravil si je peruti, ki so od enega konca do drugega merele 7 m. Sam je tičal v obroču, ob katerem so bile peruti pritrjene. S to napravijo se je spuščal Lilienthal s pobočij raznih hribov na tla, toda le pri slabem vetru; pri močnem vetru si ni upal leteti po zraku; močan veter bi ga bil lahko nepričakovano zadel na peruti od zgoraj in ga vrgel ob tla. Dvigniti se Lilienthal s svojo napravijo ni mislil, vendar ga je ugoden veter nekaterikrat dvignil nad mesto, s katerega se je spustil v nizavo. Pri letanju je bil Lilienthal prav previden, vendar so ga njegovi poizkusi stali življenje. Nekoč je med letanjem z največjo silo priletel na tla. K sreči pa ga je vrglo v močvirje, ki je bilo tako mehko, da se je le neznatno poškodoval. L. 1896. je pa blizu Berolina z velike visočine padel na trda tla. Zlomil si je hrbtenico in je kmalu nato umrl. Nekaj dni pred smrtjo je še med učenjaki predaval o tem, kako se mu je v zadnjem času posrečilo izboljšati svo-

Poslanci Fon, dr. Verstovšek in tovariši so interpelirali v imenu Hrvaško-slovenskega kluba železniškega ministra glede krivičnih razmer na državnih železnicah in radi zastopavanja slovenskih uradnikov in uslužbencev. Interpelacija povdarja posebno krivično številno razmerje uradnikov pri ravnateljstvih v Trstu in Beljaku. — Poslanci Slovenske Kmečke Zveze, in sicer zastopniki na obeh straneh Drave, so pri ministru za javna dela ponovno posredovali zaradi stavbe novega mostu čez Dravo v Zgoranjem Dupleku. Vložili so še posebej tudi pisмено vlogo, s katero odločno zahtevajo od ministrstva, da ono prevzame skrb za to potrebno stavbo in z odločnim pritiskom upliva na podrejene urade, da se že vendar v bližnjem času začne graditi ta skrajno potrebni most.

Politični ogled.

— **Prestolonaslednik Fran Ferdinand** bo, kakor poročajo listi, obiskal prihodnje dni angleškega kralja. Ta obisk gotovo nemškemu cesarju ne bo ljub, ker je on vedno skušal preprečiti, da se med Avstrijo in Anglijo ne bi razvilo posebno prijateljsko razmerje. Politika Nemčije je bila in bo, da skoduje ugledu Avstrije s tem, da ji odvrača prijatelje.

— **Odlikovanje finančnega ministra Zaleskija.** Cesar je našega finančnega ministra grofa Zaleskija, ki je sedaj, kakor smo že poročali, radi boleznih na dopustu da si zopet utrdi zdravje, povzdignil v grofovski stan. Iz Rima pa se poroča, da je sv. Oče Pij X. poslal zadnje dni prejšnjega tedna obolelemu ministru Zaleskemu v znak svojega sočutja svojo podobico z lastnoročnim podpisom z željo, da bi kmalu ozdravil. Podelil mu je tudi apostolski blagoslov. Odlikoval ga je nadalje z redom božjega groba, Zaleskijevi ženi pa je podelil križ istega reda. Grof Zaleski je član stare poljske plemeniške rodovine. V ministri družini vlada vzgledno katoliško prepričanje in življenje.

— **Volilno gibanje na Kranjskem.** Prejšnjo sredo se je vršil v Ljubljani shod zaupnikov Slovenske Ljudske Stranke, da postavi kandidate za deželno-zbornske volitve. Po govoru načelnika dr. Susteršiča, ki je omenjal uspešno delo S. L. S. v ljudski blagor ter je pozival navzoče na krepak boj proti liberalcem in soc. demokratom, so se postavili kandidati in sicer: Za splošni volilni razred: Sodni okraj Ljubljana: M. dimnik, pos. v Jaršah. Sodni okraj Kamnik—Brdo: Lavrenčič Iv., dekan v Kamniku. Sodna okraja Kranj—Škofja Loka: Evgen Jare, državni poslanec v Ljubljani. Sodni okraji Radovljica—Kranjska Gora—Tržič: Piber Ivan, župnik v Gorjah. Sodni okraj Postojna—Senožeče—Ilirska Bistrica—Vipava—Lož: dr. Ladislav Pegan, odvetnik v Ljubljani. Sodni okraj Vrhnika—Logatec—Idrija—Cerknica: Kobi Anton, veleposestnik na Bregu. Sodni okraj Krško—Kostanjevica—Mokronog—Trebneje: Hladnik Ivan, župnik na Trebelnem. Sodni okraj Litija—Višnja Gora—Radeče: dr. Zaje Ivan, zdravnik v Ljubljani. Sodni okraj Kočevje—Velike Lašče—Ribnica—Žužemberk: Jaklič Fran, državni poslanec v Dobrepoljah. Sodni okraj Novo Mesto—Črnomelj—Metlika: Mihelčič Alojz, župan na Lokvici. Za splošni volilni razred Ljubljana proglašeni kandidata osrednji izvršilni odbor stranke v sporazumu z izvršilnim odborom stranke za Ljubljano. Odstopivšima poslancema gg. Ravniharju in Matjašiču se je izrekla topla zahvala za njuno zvestobo in požrtvovalnost. — Kmečke občine. Ljubljana—Vrhnika: dr. Ivan Susteršič, deželni glavar v Ljubljani. Povše Franc, komercialni svetnik v Ljubljani. Kamnik—Brdo: dr. J. Ev. Krek, državni poslanec v Ljubljani. Kranj—Tržič—Škofja Loka: Demšar Franc, drž. poslanec na Češnjici. Zabret Ivan, posestnik na Bobovku. Radovljica—Kranjska Gora: vitez J. Pogačnik, državni poslanec v Podnartu. Postojna—Logatec—Senožeče—Lož—Ilirska Bistrica—Cirknica: Drobnič Franc, posestnik v Novi vasi pri Blokah. Dr. Ignacij Žitnik, državni poslanec v Ljubljani. Vipava—Idrija: Perhavec Bogomir, posestnik v Vipavi. Novo Mesto—Kostanjevica—Krško: J. Zurek, župan v Kandiji. Trebnje—Višnja Gora—Žužemberk—Mokronog—

Litija—Radeče: Dr. Evgen Lampe, deželni odbornik v Ljubljani. Košak Fran, posestnik in župan na Grosupljem, Vehovec Ivan, posestnik in župan v Žužemberku. Črnomelj—Metlika: Dermastia Karol, strokovni učitelj na slovenski trgovski šoli v Ljubljani. Odstopivšima poslancema gg. Dularju in Bartolu se je izrekla topla zahvala za njuno delo. Za okraj Kočevje—Ribnica—Velike Lašče se proglašajo kandidati sporazumno z ondotnimi zaupniki pozneje. Mesta in trgi: Tržič—Radovljica—Kamnik: dr. Vinko Gregorič, zdravnik v Ljubljani. — Zaupniki S. L. S. v Idriji so soglasno sklenili, da kandidirajo v mestni skupini idrijski dekana Mihaela Arko. — Kandidati za ostale mandate v mestni skupini se proglašajo pozneje. — Shod zaupnikov je izvolil državnega glavarja dr. Susteršiča zopet za načelnika stranke. — Liberalci si s svojimi kandidati ne upajo prav na svetlo. Vsak, kolikaj pameten mož, se brani kandidirati na programu propadajoče liberalne stranke. S. L. S. prireja pridno volilne shode.

— **Košut, sin znanega prekucuha Košuta,** leži na smrtni postelji. Bolnikovo stanje je dan za dnevom slabše. Košut trpi na hudi črevesni in srčni bolezni.

— **Katoliški shod na Ogrskem.** Od 8. do 11. novembra se je vršil v Budimpešti pod pokroviteljstvom škofov Ogrske shod ogrskih katoličanov. Med govorniki so grof J. Zichy, grof Josip Karolyi, grof Apponyi, dr. Szmreszani, prof. Mihali in dr. Glattfelder. Kakor v drugih deželah, tako skušajo tudi na Ogrskem katoličani potom katoliških shodov oživiti gibanje in organizacije katoličanov. V deželi, kjer je dosedaj skoro neomajano vladal gnili liberalizem, kjer so liberalci kakor srake kradli denar davkoplačevalcev, je res potrebno, da se celo javno življenje preustroji v katoliškem smislu.

— **Katoličani v Nemčiji.** Dasiravno je Nemčija po večini protestantska država, vendar katoliška stranka tam vedno lepše napreduje. Ne samo med katoliškimi in delavskim ljudstvom, ampak tudi v mestih in trgih pridobivajo katoličani vedno več tal. Prejšnji teden so se vršile v slovitim mestu Kolin ob Renu ali Kelmorajnu, kamor so hodili nekdanji Slovenci na božjo pot, občinske volitve. Katoliška stranka „Centrum“ je sijajno zmagala nad združenimi socialnimi demokrati in liberalci. V III. razredu so zmagali katoliški možje z ogromno večino 8300 glasov nad socialnimi demokrati, kateri so izgubili proti prejšnjim volitvam 1300 glasov. Katoliške stranke povsod napredujejo.

— **Novi bavarski kralj.** Kakor smo že zadnjič poročali, so proglasili Bavarci dosedanjega princa-vladarja (regenta) Ljudovika za svojega kralja. V bavarskem glavnem mestu in po vsej deželi je nastalo veliko veselje, ko se je izvedelo, da ima dežela zopet pravilnega vladarja. Na kraljevem dvoru so po dolgih letih zopet razobesili kraljevsko zastavo. Ob priliki proglasitve za kralja je Ljudovik III. izdal na prebivalstvo oklice, katerega končuje s sledečimi besedami: „Verujmo v Boga, katerega milostna roka je dozdaj vodila Bavarsko in prosimo, da naj nas Vsemogočni blagoslovja in podpira.“ — Kraljev oklice so razširili s posebnim letaki po celi deželi. Kralj Ljudovik je pomislil ob tej priliki mnogo jetnikov. V soboto, dne 8. novembra, je v slavnostni dvorani dvorne palače v Monakovem kralj Ljudovik ob navzočnosti članov kraljevske rodbine, ministrov, poslancev in drugih odličnjakov storil prisego. Pred prisego je obljubil novi kralj, da bo njegova prva skrb: blagor podložnikov. — Bivšega, na duhu bolanega kralja Otona so obvestili o spremembi na kraljevem prestolu, a revež se ni zavedal, da je izgubil kraljevo čast.

— **Bolgarija.** Bolgarski kralj Ferdinand je obiskal pretekli teden našega cesarja na Dunaju ter imel tudi z zunanjim ministrom grofom Berhtoldom daljši pogovor o svetovni politiki. To je prvi obisk, katerega je naredil bolgarski kralj po nesrečnem balkanskem boju, kar je znamenje, da je Bolgarija nam najbolj hvaležna, da smo ji ohranili ves čas vojske prijateljstvo in da si hoče tudi v bodoče naše prijateljstvo ohraniti. Bolgarski listi so zelo navdušeno pisali o Avstriji, ko so zabelježevali obisk svojega vladarja na Dunaju. Sicer pa je bolgarski narod že pridno na delu, da popravi rane, ki mu jih je zadala voj-

ska. V novo pridobljenih krajih Tracije so se mirno in v redu upostavile bolgarske oblasti. Vlada že dela načrte, kako bi se gospodarsko povzdignili novozasedeni kraji. Njena prva skrb bo, da zgradi nove železnice do Egejskega morja ter naredi iz Porto Lago sa lepo urejeno novodobno morskopristanišče.

— **Balkan.** Med Grško in Turčijo se vrše sedaj v Atenah pogajanja za mir. Do sedaj se sporazum še ni dosegel. Nobena država noče odnehati. Grška hoče imeti za-se zaželjene otoke pred Dardanelami, vojno odškodnino in popolno svobodo svojih državljanov v Turčiji. Turki pa nočejo Grkom nič obljubiti. Vojškina nevarnost torej še ni izključena. — Za bodočega kralja Albanije je določen nemški protestantski princ Wied. Predno pa zasede novi albanski prestol, zahteva princ, da mu velevlasti zagotovijo vsakoletno plačo 400.000 K in preskrbijo deželi 75 milijonov posojila. Albanski katoličani pa se protivijo, da bi kak protestant postal albanski kralj, ker v Albaniji sploh ni protestantov. Proti princu Wiedu agitira tudi Es-sad-paša. — Mednarodna komisija postavlja mejne kole med Albanijo in drugimi balkanskimi državami. Delo bo dokončala do 1. decembra.

— **Rusija** se pridno oborožuje, posebno na morju. Te dni so spustili v pristanišču Nikolajev v morje 2 moderni (novodobni) križarici, 1 drednot in več podmorskih čolnov. Ker se tudi Anglija in Francija na morju posebno pridno oborožujeta, utegne še napuhnjena Nemčija enkrat močno čutiti, da nemška drevesa ne rasejo do neba.

— **Zid Beilis oproščen.** Nedavno smo poročali o sodni obravnavi proti židu Beilisu, kateri je bil obdolžen, da je l. 1911 izvršil na dečku Juščinskem obredni židovski umor s tem, da ga je dolgo mučil, mu prizadajal 47 ran, iz katerih mu je počasi kri otekala. Ves židovski svet, posebno časopisje, se je zavzelo za Beilisa. Obravnava je trajala skoro mesec dni. Dne 10. novembra se je končala obravnava z — oprostivjo žida Beilisa. Sumi se, da so bogati židje porotnike v Kievu mastno podkupili.

— **Potovanje španskega kralja in kraljice.** Španska kraljeva dvojica je odpotovala dne 10. t. m. iz Madrida v Pariz. Od tam odpotujeta potem na obisk k našemu cesarju na Dunaj, kjer ostaneta 8 dni kot gosta našega cesarja. Španska kraljeva rodbina je v sorodu z avstrijsko cesarsko hišo. Mati španskega kralja Alfonza je avstrijska nadvojvodinja. Z Dunaja bo odpotovala kraljeva dvojica v London.

— **Nemiri v Mehiki.** Predsedniku mehikanske ljudovlade, bivšemu prekucuhu Huerti, prede slaba. Domači ustaši morijo in ropajo ter pobijajo vladne čete, od druge strani pa grozijo Združene države z vojsko, ako Huerta ne odstopi. Pri El Paso se je dne 9. t. m. vršila krvava bitka med Huertovimi vladnimi četami in ustaši. Vladne čete so bile v hudi bitki popolnoma poražene.

Krvave nesreče na železnici.

Toliko krvavih nezgod se na železnici že dolgo ni zgodilo kot zadnji teden. Vsak dan so poročali listi o novih nesrečah in žrtvah. Nesreča pa, ki se je zgodila pri mestu Melun na Francoskem, presega vse druge.

Brzovlak in poštni vlak trčila skupaj.

Pred mestom Melun na Francoskem se je v torek, dne 4. novembra, ob 11. uri ponoči zgodila grozna železniška nesreča. Južnofrancoski brzovlak, ki je privozil iz mesta Marzajle, je 50 metrov pred kolodvorom, kjer se odcepi stranska proga od glavne proge, zavozil z vso silo v poštni vlak. Razdejanje je bilo grozno. Vsi vozovi poštnega vlaka, v katerem je bilo nad 50 poštnih uradnikov, in pa 3 vozovi brzovlaka, so bili popolnoma razdejani. Ker so razpočile tudi plinovne cevi in zaloge, so bili vsi vozovi hkratu v plamenu. Izmed gorečih razvalin so se slišali srce pretresujoči in obupni klici na pomoč. Ogenj je silno prasketal, vročina je bila grozna. Rešilno delo je bilo silno otežkočeno.

Poročila o železniški nesreči v Melunu označujejo nezgodo kot eno največjih nesreč, ki so se v zadnjih letih dogodile. Navzlic največjemu trudu se drugi dan do štirih zjutraj ni posrečilo, spraviti izpod ponesrečenih vlakov vse mrtve in ponesrečene ter dobiti natančen pregled o obsegu nesreče. Železniški nastavljenici, gasilci in vojaki so delali z vsemi močmi, da bi spravili poškodovance in mrtevce izpod voz. Izpod razbitih voz so moleli odtrgani deli človeških teles, dočim v gorečih vozovih, ki so ležali s kolesi navzgor, so ječali težko ranjeni potniki, ne da bi se jim bilo moglo kaj pomagati. Od 11. ure zvečer se je slišalo ječanje neke navidezne nepoškodovane ženske, ki jo do zjutraj še niso mogli oprostiti, 8 ur je ležala težko ranjena pod razvalinami. Ko so jo izvlekli, je umrla. Revica je žena nekega stotnika, ki je tudi ležal mrtev pod razvalinami. Med poškodovanci je samo eden inozemec, hamburški trgovec Marko Auerbach; ostali ponesrečenci so sami Francozi.

Nesreče je kriv strojevodja brzovlaka, Dumaine, ki je bil takoj aretiran. Dumaine je neposredno pred nesrečo skočil z lokomotive, tudi kurjač poštnega vlaka se je rešil s tem, da je skočil z lokomotive. Dumaine je popolnoma obupan in neprenehoma trdi, da je nedolžen. V obeh vlakih je bilo okoli 300 oseb, od katerih se jih je več nego 100 naznanilo pri uradnikih v Melunu. Se-le pozno zjutraj se je posrečilo, pogasiti ogenj. Minister za javna dela se je slučajno izognil nesreči. Isti dan bi se bil moral udeležiti neke

jo letalno napravo. Mogoče si je s svojim izboljšanim strojem upal preveč in se je zato ponesrečil.

Pa človeku ni dosti, da bi se le varno mogel spuščati z visočine na tla, hoče se tudi dvigati v zrak. Res so v zadnjem času iznašli že več takih strojev, ki nesejo človeka kvišku. Stroje te vrste bi najlože primerjali velikim papirnatim zmajem, ki so navadno razdeljeni na 3 dele. Pod zmajem je kolo na lopate ali vijak, ki ima približno isti namen kot vijak pri parobrodih. V ladji se nahaja motor; tukaj je tudi prostor za ljudi. Vijak dela s silno hitrostjo, s katero se vrti, umeten veter, ta pa se zaletava v peruti ter žene tako vso pripravo. Znano je, da imamo velike ptice, ki sicer dobro lete, varno zaprte, če se nahajajo v ozkem, ograjenem prostoru brez strehe. Te ptice morejo v zrak le, če se najprvo precej daleč vodoravno zaletajo. Tako je tudi pri letalnem stroju. Večinoma se ne dvigne takoj, ko začne delovati vijaki. Zato mora imeti dvoje ali troje koles, po katerih se počene najprvo vodoravno, potem se še-le začne polagoma dvigati.

Glede letanja po zraku sta posebno zaslovela Amerikanca brata Orville in Wilbur Wright. Prvi se je v spremstvu nekega 26letnega častnika dvignil

z letalnim strojem 17. septembra p. l. blizu Washingtona. Med letanjem se je levi vijak nekoliko pokvaril, stroj se je nagnil in predno je bilo mogoče dobiti ravnotežje, sta bila Wright in njegov spremljevalec že na tleh. Wright si je zlomil nogo, častnik pa se je tako poškodoval na glavi, da je kmalu nato izdihnil.

Brat Wilbur Wright pa je javno poizkusil svoj letalni stroj blizu Pariza, in sicer leta 1908 8. oktobra. Seboj je vzel nekega parškega profesorja. Letel je nepretrgoma 1 uro 10 minut ter je preletel 70 km. Včasih je letel s hitrostjo 100 km na uro. Za svoj nepričakovano dober uspeh je dobil 500.000 frankov nagrade.

Z letalnim strojem se človek začetkoma še ni kaj visoko povzpел. Večinoma so letali ljudje nekaj metrov nad drevjem. Toda sedaj so letalni stroji prišli že nad 5000 m visoko in bi še lahko višje, ako bi v teh višinah ne bila mraz in zračna redkost tako občutna. Kakor zrakoplovom, dajejo učenjaki tudi letalnim strojem na pot orodja, ki sama zaznamujejo temperaturo in zračni tlak. Tako letalni stroji tudi znanosti prav dobro služijo. Gotovo se bodo dali letalni stroji še znatno izboljšati in bo potem mogoče, se prav hitro in varno voziti po zraku.